

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «СУРІКОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(заява № 42788/06)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

26 січня 2017

ОСТАТОЧНЕ

26/04/2017

Це рішення набуває статусу остаточного відповідно до статті 44 § 2 Конвенції. Воно може бути піддано редакційним правкам.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

Global Affairs
Canada

Affaires mondiales
Canada

Український інститут з прав людини
Ukrainian Human Rights Institute

Переклад здійснено в межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» Координатора проектів ОБСЄ в Україні за підтримки Міністерства міжнародних справ Канади та громадської організації «Український інститут з прав людини»

У справі «Суріков проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою у складі:

Ангеліка Ньусбергер, *Голова*,

Ганна Юдківська,

Андре Потоцькі,

Фаріс Вехадович,

Сіюфра Олері,

Карло Ранзоні,

Мартінс Мітс, *судді*,

та Мілан Блажко, Заступник секретаря Секції,

засідаючи за зачиненими дверима 13 грудня 2016,

прийняв це рішення, яке було оприлюднено в цей день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа ґрунтується на заяві (№42788/06) проти України, поданій до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод («Конвенція») громадянином України паном Михайлом Михайловичем Суріковим (далі – заявник) 29 вересня 2006 року.

2. Заявник, якому було надано правову допомогу, був представлений пані В.А.Саханською, юристом, що практикує в м. Сімферополь. Уряд України (далі - Уряд) в більшій частині був представлений виконуючим обов'язки Уповноваженого пані О. Давидчук.

3. Заявник заявляв, зокрема, що його роботодавець свавільно збирав, зберігав, використовував та поширював дані про його психічне здоров'я та національні суди не надали відповіді на його відповідні аргументи.

4. 17 жовтня 2011 року заява була комунікована Уряду.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився в 1962 році і живе в м. Сімферополі.

А. Працевлаштування заявника у видавництві Таврида

6. В 1990 році заявник закінчив Український поліграфічний інститут, отримавши диплом інженера - технолога.

7. 23 серпня 1990 року він був прийнятий на роботу до Державного видавничого дому Таврида (далі - Таврида) на посаду робочого.

8. У червні 1997 року заявник попросив Н., директора Тавриди, внести його в резерв для зайняття посади інженера, яка б відповідала його кваліфікації.

9. Не отримавши відповіді, в 2000 році заявник звернувся вдруге.

10. 6 березня 2000 його заяву було відхилено.

11. У невстановлену дату в 2000 році заявник звернувся до Центрального районного суду в Сімферополі (тут і далі «Центральний районний суд»), вимагаючи, зокрема, зобов'язати його роботодавця погодити його на посаду інженера.

12. Протягом провадження компанія – відповідач повідомила, що їх відмова була пов'язана із станом психічного здоров'я заявника. Зокрема, як було очевидно з інформації, що містилась в персональній справі заявника, в 1981 році він був визнаний непридатним до служби в армії в мирний час відповідно до пункту 5б чинного на той час Розкладу хвороб та фізичних недоліків, 1973 року, виданого Міністерством оборони Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР). Влітку 1997 року кадровий департамент отримав від військкомату довідку, в якій йшлося про те, що заявник був визнаний непридатним на підставі пункту 5б, який передбачав таке: «психози та психічні порушення при органічних ураженнях головного мозку, при наявності залишкових помірних виражених порушень з боку психічної сфери». Компанія – відповідач також зазначила, що заявник не надавав додаткової інформації про стан його здоров'я, його призначення на позицію інженера – яка вимагатиме менеджерських здібностей та нагляду над іншими співробітниками – було визнано небезпечним. Копію довідки, наданої військкоматом, було надано суду для вивчення протягом судового слухання.

13. Б., керівник заявника, допитаний судом в ході провадження, повідомив, що заявник був старанним працівником. Тим не менше, з його точки зору, у нього не вистачало персональних якостей для призначення на посаду з менеджерськими функціями. Зокрема, іноді заявник був втягнутий у конфлікти з колегами. Всі вони, коли їх запитував Б, заявили, що не хочуть, щоб заявник був їх керівником. В світлі цього та з огляду на причини, з яких заявника було визнано непридатним для військової служби, з точки зору Б. керівництво вчинило правильно, відмовивши заявнику в підвищенні.

14. 17 серпня 2000 року суд відмовив в задоволенні скарги заявника, вирішивши, що підвищення працівника є дискрецією роботодавця і немає правових підстав для зобов'язання компанії –

відповідача підвищити заявника в такій ситуації за допомогою судового провадження.

15. 24 вересня 2000 року це рішення було підтримано Верховним судом Автономної Республіки Крим («АРК») і набуло статусу остаточного.

16. В 2002 році Таврида відправила заявника на медичне обстеження «з метою визначення можливості його працевлаштування» на посаді інженера.

17. 5 вересня 2002 року заявник отримав довідку, підписану шістьма медичними спеціалістами, в тому числі психіатром та невропатологом, з місцевої поліклініки, яка засвідчила його можливість зайняття посади інженера.

18. В серпні 2003 року заявник був призначений як виконуючий обов'язки та в квітні 2006 року як інженер – технолог.

В. Проведення щодо захисту персональних даних за позовом до Тавриди

19. В жовтні 2000 року заявник розпочав цивільне провадження проти Тавриди, вимагаючи відшкодування шкоди та вибачень від свого керівництва за порушення честі і гідності, яке сталось в результаті поширення інформації відносно медичних підстав для визнання його непридатним для військової служби. Він заявляв, зокрема, що компанія – відповідач не мала права отримувати в військкоматі в 1997 році інформацію відносно причин визнання непридатним, використовувати цю інформацію при вирішенні питання про його підвищення та поширювати її його безпосередньому керівнику та іншим колегам, а також надавати її до суду в межах цивільного позову.

20. У січні 2001 року заявник змінив свої вимоги, вимагаючи зобов'язати компанію-відповідача, зокрема, підвищити його на посаду інженера та виплатити йому моральну шкоду за вищенаведену незаконну обробку його медичних даних, наклеп та дискримінацію на підставі здоров'я.

21. 23 січня 2001 року Центральний районний суд відхилив скаргу заявника як необґрунтовану. Зокрема, було зазначено, що трудове законодавство не забороняє роботодавцю отримання від військкомату записи відносно військової служби його робітників.

22. 28 березня 2001 року Верховний суд АРК скасував це рішення та направив справу на новий розгляд. Він зазначив, що відповідно до статті 23 Закону про інформацію, 1992 року, дані про стан здоров'я становлять персональні дані та можуть збиратись тільки на підставі згоди заявника, якщо інше не передбачено законом. Суд має встановити, чи було законним збирати та використовувати дані про

психічне здоров'я заявника в такий спосіб та в контексті, як це було використано; якою була мета обробки та чи було це виправдано, маючи на увазі, зокрема, що дані стосувались 1981 року. Суд також зауважив, що стаття 46 Закону про інформацію чітко забороняє поширення конфіденційної медичної інформації. Суд першої інстанції має встановити, чи отримання довідки військкомату становило конфіденційну медичну інформацію та чи факт, що це стало відомим іншим працівникам, становив шкоду для заявника.

23. У травні 2002 року заявник далі змінив свою скаргу, заявляючи, що компанія – відповідач обробляла його персональні дані всупереч вимогам статті 32 Конституції України, статей 23 та 46 Закону про інформацію, статті 40 Основ законодавства про охорону здоров'я (далі - Основи про охорону здоров'я), та статті 3 та 6 Закону про психіатричну допомогу.

24. 17 травня 2002 року Центральний районний суд відхилив скаргу заявника, перекваліфікувавши її як таку, що підпадає під дію статті 7 Цивільного кодексу України 1963 року в редакції, чинній на той час, і дійшов висновку, що компанія-відповідач не може бути відповідальною за цим положенням за поширення дифамаційних заяв. Він також зауважив, що інформація, отримана від військкомату, не може кваліфікуватися як «конфіденційна медична інформація», оскільки становить стандартну підставу звільнення від військової служби, аніж персональний медичний діагноз.

25. 19 лютого 2003 року Апеляційний суд АРК (раніше – Верховний суд АРК, далі – Апеляційний суд) скасував це рішення та відправив справу на новий розгляд. Він зазначив, зокрема, що Центральний районний суд свавільно перекваліфікував заяву заявника як таку, що підпадає під дію статті 7 Цивільного кодексу, замість того, щоб дати відповідь на аргументи стосовно порушення правових норм, на які посилався заявник. Крім того, він надав інструкції районному суду взяти до уваги правову позицію Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року в справі Устіменко при тлумаченні застосовного законодавства.

26. 23 липня 2003 року Центральний районний суд прийняв нове рішення, відхиливши скаргу заявника, посилаючись знову на статтю 7 Цивільного кодексу, та дійшов висновку, що не було нічого незаконного ані в діях Тавриди, ані особисто директора стосовно обробки оскаржуваної інформації. Без посилання на будь-яке правове положення суд зауважив, що директор був уповноважений знати підстави непридатності заявника до військової служби, оскільки ця інформація є частиною особової справи, що створюється та зберігається роботодавцем в ординарному порядку. Обговорення відповідної інформації з іншими працівниками компанії здійснювалось добросовісно: це трапилось лише одного разу в контексті прийняття рішення, чи може бути заявник призначений на посаду з підвищеною

відповідальністю, включаючи керівництво іншими працівниками. Роблячи це, директор діяв в межах дискреції керівника.

27. Заявник оскаржив це рішення. Він заявляв, зокрема, що інформації стосовно стандартних підстав для визнання його непридатним для військової служби в 1981 році було недостатньо для того, щоб бути підставою для визначення, може він чи ні бути призначений на посаду інженера в 1997 році; і що в будь-якому випадку вона була застарілою. Якщо його роботодавець мав сумніви щодо його психічного здоров'я, він мав попросити заявника надати актуальну медичну довідку щодо можливості працювати. Далі він стверджував, що суд не відповів на його аргументи стосовно статті 32 Конституції України, Закону про інформацію та інших правових положень, на які він посилався. Крім того, заявник заявляв, що Центральний районний суд не посилався на жодне правове положення, яке б надавало роботодавцю право запитувати без згоди робітника підстави для його непридатності для військової служби та зберігати її в особовій справі. З точки зору заявника, ця інформація була не відповідною його можливості виконувати обов'язки інженера. Таким чином, суд не оцінив, чи було виправданим передання інформації стосовно непридатності заявника третій стороні.

28. 1 грудня 2003 року Апеляційний суд відхилив апеляцію заявника, підтримавши кінцеві висновки Центрального районного суду, але змінивши мотивування. Зокрема, він дійшов висновку, що Таврида є неналежним відповідачем в справі заявника, оскільки заявник по суті оскаржував дії Н. (її директора), К. (керівника відділу кадрів) та Б. (безпосереднього керівника заявника), які діяли в своїй індивідуальній якості. Апеляційний суд не навів жодного правового положення в обґрунтування цього висновку.

29. Заявник подав касаційну скаргу, стверджуючи, що Н., К. та Б. діяли в своїй офіційній якості, коли обробляли його медичні дані, відповідно компанія – відповідач несе відповідальність за їх дії. Крім того, він стверджував, що в будь-якому випадку суд мав право визначити належного відповідача в справі, але не відхиляти її, а також і суд першої інстанції, і Апеляційний суд жодного разу не відповіли на його аргументи по суті.

30. 29 травня 2006 року Верховний Суд України відхилив скаргу заявника.

В. Провадження щодо захисту даних стосовно посадових осіб Тавриди

31. В липні 2006 року заявник ініціював цивільне провадження, оскаржуючи, зокрема, незаконність дій Н., К. та Б. стосовно обробки його медичних даних.

32. 30 листопада 2006 року Київський районний суд Сімферополя відхилив скаргу заявника як необґрунтовану. Суд підтвердив, що оскаржувані дані становлять «конфіденційну інформацію», яка підпадає під дію статті 23 Закону про інформацію. В той же час він зауважив, що межі індивідуального залучення кожного з відповідачів в збирання та обробку цієї інформації не є зрозумілим. В будь-якому випадку ця обробка була законною відповідно до застосовного права, кадровий департамент був зобов'язаний вести записи стосовно військового обов'язку робітників та синхронізувати їх з військкоматом. Передача вказаної інформації з боку керівника відділу кадрів директору компанії у зв'язку із вирішенням питання підвищення заявника була також виправданою, оскільки керівництво має бути ознайомлено зі станом здоров'я працівників, така інформація є необхідною для забезпечення безпечного робочого середовища. Відповідачі отримали доступ до оскаржуваної інформації відповідно до закону та обробляли її для цілей вирішення питання підвищення заявника; ця обробка була здійснена належним чином і не була незаконною.

33. Заявник оскаржив це рішення, заявляючи, крім іншого, що використання (в 1997 та 2000 роках) інформації стосовно підстав його непридатності до військової служби в 1981 році з метою питання про його підвищення було надмірним, що відповідна інформація була застарілою, неповною та недоречною; а також що в разі, якщо його роботодавець хотів перевірити його стан здоров'я, він мав направити його до спеціалізованої медичної комісії.

34. 24 січня 2007 року Апеляційний суд відхилив скаргу заявника.

35. 23 травня 2007 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявника.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МІЖНАРОДНІ АКТИ

A. Відповідне національне законодавство та практика

1. Відповідна правові положення та судова практика стосовно захисту персональних даних та конфіденційності медичної інформації

(а) Конституція України 1996 року

36. Стаття 32 Конституції України у відповідних положенням проголошує таке:

Стаття 32

“ Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

...

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.”

(b) Цивільний кодекс України 1963 (змінений 1 січня 2004 року)

37. Текст статті 7 Цивільного кодексу України 1963 року, чинний та відповідний на час подій, міститься в рішенні «Українська Медіа-Група проти України» (№ 72713/01, параграф 23, 29 березня 2005 року).

(c) Закон України «Про інформацію» № 2657-XII від 2 жовтня 1992

38. Відповідні положення Закону про інформацію, чинні на час подій, передбачали таке:

Стаття 23. Інформація про особу

“ Інформація про особу - це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу.

Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження.

...

Забороняється збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законом.»

Стаття 31. Доступ громадян до інформації про них

“ Громадяни мають право:

знати у період збирання інформації, які відомості про них і з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються;

доступу до інформації про них, заперечувати її правильність, повноту, доречність тощо.

Державні органи та організації, ... інформаційні системи яких вміщують інформацію про громадян, зобов'язані... вживати заходів щодо запобігання несанкціонованому доступу до неї ...

Забороняється доступ сторонніх осіб до відомостей про іншу особу, зібраних відповідно до чинного законодавства державними органами, організаціями і посадовими особами.

Зберігання інформації про громадян не повинно тривати довше, ніж це необхідно для законно встановленої мети

...

Необхідна кількість даних про громадян, яку можна одержати законним шляхом, має бути максимально обмеженою і може використовуватися лише для законно встановленої мети.

Відмова в доступі до такої інформації, або приховування її, або незаконні збирання, використання, зберігання чи поширення можуть бути оскаржені до суду.

Стаття 46 Неприпустимість зловживання правом на інформацію

“ ...

Не підлягають розголошенню відомості, що стосуються лікарської таємниці ..., крім випадків, передбачених законом

(d) Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» №2801-ХІІ від 19 листопада 1992

39. Стаття 40 вказаного закону передбачає таке:

Стаття 40. Лікарська таємниця

“ Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони

життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.»

(е) Закон України «Про психіатричну допомогу» №1489-III від 22 лютого 2000

40. Відповідні положення цього Закону передбачають таке:

Стаття 3. Презумпція психічного здоров'я

«Кожна особа вважається такою, яка не має психічного розладу, доки наявність такого розладу не буде встановлено на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами України.»

Стаття 6. Конфіденційність відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання психіатричної допомоги

Медичні працівники, ... та особи, яким у зв'язку з навчанням або виконанням професійних, службових, громадських чи інших обов'язків стало відомо про наявність у особи психічного розладу, ... а також інші

відомості про стан психічного здоров'я особи, її приватне життя, не можуть розголошувати ці відомості, крім випадків, передбачених ... цієї статті.

...

Документи, що містять відомості про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги, повинні зберігатися з додержанням умов, що гарантують конфіденційність цих відомостей. Вилучення оригіналів цих документів та їх копіювання може здійснюватися лише у випадках, встановлених законом.

(ф) Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року в справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України "Про інформацію" та статті 12 Закону України "Про прокуратуру" (справа К.Г.Устименка, 3 18/203-97)

41. Відповідні частини вищезгаданого Рішення передбачають таке:

“ ...

2. ... аналіз правозастосовної практики, матеріалів конституційного звернення дає підстави констатувати наявність у нормативно-правовій базі в частині інформаційних правовідносин нечітко визначених, колізійних положень і прогалин, що негативно впливає на забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина.

..., частина друга статті 32 Конституції України не допускає збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Але вітчизняним законодавством не повністю визначено [відповідні процедури], зокрема щодо психічного стану людини...

Законодавство України поки що не приведено у відповідність з європейськими стандартами у галузі захисту персональних даних у зв'язку із прийняттям України до Ради Європи...

Виходячи з викладеного, ...Конституційний Суд України в и р і ш и в:

1. Частину четверту статті 23 Закону України "Про інформацію" ([2657-12](#)) треба розуміти так, що забороняється не лише збирання, а й зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її попередньої згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, прав та свобод людини. До конфіденційної інформації, зокрема, належать свідчення про особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані)...

2. Відповідне національне законодавство стосовно обов'язку роботодавця створити безпечне трудове середовище для своїх співробітників та вести Реєстр військовозобов'язаних

(а) Кодекс законів про працю від 1971 року

42. Відповідні положення Кодексу законів про працю, актуальні на час подій, передбачають таке:

Стаття 2. Основні трудові права працівників

“...

Працівники мають право на ... здорові і безпечні умови праці...”

Стаття 153. Створення безпечних і нешкідливих умов праці

“...

Забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці покладається на власника або уповноважений ним орган...”

(б) Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» №2232-ХІІ від 25 березня 1992

43. Відповідно до статті 35 вказаного Закону, прийнятого в 1992 році, публічні та приватні підприємства, на яких працюють військовозобов'язані або призовники, вести персональний облік таких

осіб. Керівники таких підприємств несуть персональну відповідальність за належний стан організації обліку. Внаслідок змін до вказаного Закону від 18 червня 1999 року такий самий обов'язок був передбачений в новій статті 34.

(с) Інструкція з військового обліку військовозобов'язаних і призовників на підприємствах, в установах, організаціях і навчальних закладах, затверджена Наказом Міністра оборони України № 165 від 27 червня 1995 року

44. Відповідно до пункту 10 вказаної Інструкції (зміненої Наказом Міністра оборони України № 660 від 15 грудня 2010 року) роботодавці були зобов'язані вести реєстр військовозобов'язаних і призовників з метою «...забезпечення контролю за виконанням громадянами України військового обов'язку ...»

45. Відповідно до пунктів 13 і 19 цей реєстр був створений як структурована система, яка складається з стандартних персональних карток робітників, розподілених за категоріями з точки зору їх належності до військового обов'язку. Стандартний текст таких карток був наведений в додатку.

46. Згідно пункту 14 основна інформація вносились до персональної картки з індивідуальних військових ідентифікаційних та реєстраційних документів, таких, як «військовий квиток», виданий органами влади громадянам для виконання військового обов'язку.

47. Відповідно до пункту 15 роботодавці мали вносити в персональну картку своїх робітників, крім інших даних, інформацію стосовно придатності до військової служби. Якщо робітник був визнаний непридатним до військової служби в мирний час, відповідний запис мав містити посилання на пункт Розкладу захворювань та фізичних недоліків, затверджений Міністром оборони, на підставі якого робітник був списаний з військової служби.

48. Згідно пункту 19 реєстр військовозобов'язаних має зберігатись в порядку, передбаченому для секретних документів.

49. Відповідно до пункту 20 і державні, і приватні роботодавці були зобов'язані перевіряти наявність військово-облікових документів при прийнятті на роботу та і не приймати на роботу осіб, чий відповідний статус чи документи не визначені.

50. Різні положення Інструкції встановлювали обов'язок роботодавців регулярно звіряти їх записи з записами військкоматів, а обов'язком громадянина, придатного до військової служби, було інформувати компетентні органи про будь-які зміни в їх статусі, включаючи стан здоров'я.

(d) Наказ Міністра оборони СРСР № 185 від 3 вересня 1973 року

51. У відповідності з пунктом 5 б Розкладу хвороб та фізичних вад, який є додатком до вказаного Наказу, прийнятого в 1973 році, особа, визнана спеціалізованою лікарською комісією такою, що страждає на «психози та психічні порушення при органічних ураженнях головного мозку при наявності залишкових помірно виражених порушень з боку психічної сфери», мала визнаватись непридатною до військової служби в мирний час та придатною до нестройової служби у військовий час.

52. 9 вересня 1987 року вказаний Наказ був замінений Наказом Міністра оборони СРСР 3260, який містив новий Розклад хвороб та фізичних вад. Після отримання Україною незалежності в різні дати видавались інші Розклади, які затверджувались наказами Міністра оборони України.

В. Відповідні матеріали Ради Європи

53. Конвенція Ради Європи № 108 про захист осіб в зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Конвенція про захист персональних даних) була прийнята 28 січня 1981 року та ратифікована всіма державами-членами Ради Європи.

54. Ця Конвенція була підписана Україною 29 серпня 2005 року та ратифікована 30 вересня 2010 року.

55. Відповідні положення передбачають таке:

Стаття 3. Сфера застосування

“1. Сторони зобов'язуються застосовувати цю Конвенцію до файлів персональних даних для автоматизованої обробки та до автоматизованої обробки персональних даних у державному та приватному секторах

2. Будь-яка Держава... може повідомити за допомогою заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи про те, що вона:

...

с. також буде застосовувати цю Конвенцію до файлів персональних даних, які не обробляються автоматизовано.

...”

Стаття 5. Якість даних

“Персональні дані, що піддаються автоматизованій обробці, повинні:

- а) отримуватися та оброблятися сумлінно та законно;
- б) зберігатися для визначених і законних цілей та не

використовуватися в спосіб, не сумісний із цими цілями;
с) бути адекватними, відповідними та ненадмірними стосовно цілей, для яких вони зберігаються;
d) бути точними та в разі необхідності оновлюватися; ...”

Стаття 6. Особливі категорії даних

“Персональні дані... що стосуються здоров’я... не можуть піддаватися автоматизованій обробці, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій...”

Стаття 7. Безпека даних

“Для захисту персональних даних, що зберігаються у файлах даних для автоматизованої обробки, уживають відповідних заходів безпеки, спрямованих на запобігання випадковому чи несанкціонованому знищенню або випадковій утраті, а також на запобігання несанкціонованим доступу, зміні або поширенню.”

Стаття 10. Санкції та заходи правового захисту

“Кожна Сторона зобов’язується встановити відповідні санкції та засоби правового захисту стосовно порушень положень внутрішнього права, що запроваджують основоположні принципи захисту персональних даних, визначені в цій главі.”

С. Інші відповідні міжнародні матеріали

1. Законодавство Європейського Союзу

56. *Хартія основних прав Європейського Союзу (2000/С 364/01)*, проголошена 7 грудня 2000 року, яка вступила в силу 1 грудня 2009 року, містить серед інших основоположних прав право на захист персональних даних. Стаття 8 Хартії передбачає, зокрема, таке:

Стаття 8 Захист персональних даних

“1. Кожен має право на захист персональних даних відносно нього чи неї.

2. Такі дані мають оброблятися виключно для специфічних цілей і на підставі згоди особи, якої вони стосуються, або для інших законних підстав, передбачених законом. Кожен має право доступу до даних, які були зібрані відносно нього або неї, та право змінювати їх. ...”

57. *Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних*

(Директива ЄС щодо захисту персональних даних”) від 24 жовтня 1995 року встановлює, що об’єктом національного законодавства в цій сфері є головне – захистити право на приватність, як це передбачено в статті 8 Конвенції та в загальних принципах законодавства ЄС. Директива визначає персональні дані як «будь-яку інформацію стосовно ідентифікованої або такої, що може бути ідентифікована,

фізичної особи» (пункт (а) статті 2) та вимагає від держав-членів заборонити, серед іншого, обробку персональних даних стосовно «здоров'я» (пункт (1) статті 8).

58. 25 травня 2018 року ця Директива була замінена Регламентом (EU) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних. Цей Регламент був прийнятий 27 квітня 2016 року для подальшої гармонізації правової системи держав – членів ЄС в сфері захисту персональних даних. Відповідно до пункту 1 статті 9 Регламенту обробка персональних даних стосовно здоров'я має бути заборонена, якщо тільки така обробка не стосується одного з виключень, наведених у пункті 2. Примітно, що обробка персональних даних стосовно здоров'я для оцінки працездатності працівника може бути дозволена, якщо ці дані опрацьовуються фахівцем або їх опрацьовують за його відповідальністю з урахуванням обов'язку збереження професійної таємниці згідно з законодавством Союзу або держави-члена або нормами, встановленими національними компетентними органами чи іншою особою також з урахуванням обов'язку збереження таємниці згідно з законодавством Союзу або держави-члена або нормами, встановленими національними компетентними органами (див. підпункт (h) пункт 2 та пункт 3 статті 9).

2. Керівні принципи ОЕСР щодо захисту приватності та транскордонного руху персональних даних (Керівні принципи ОЕСР щодо персональних даних)

59. 23 вересня 1980 року Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) прийняла Рекомендацію Ради стосовно Керівних принципів щодо захисту приватності та транскордонного руху персональних даних (C(80)58/FINAL), що відображає консенсус її держав-членів в тому, що базові принципи обробки персональної інформації в публічному та приватному секторах мають бути гарантовані національною правовою системою. В 2013 році було прийнято переглянуті Керівні принципи.

60. Відповідно до частини 1 статті 2 Керівних принципів, вони мали на меті застосовуватись до персональних даних як у державному, так і в приватному секторах "які, завдяки способу їх обробки або в силу їх характеру або контексту, в якому вони використовуються, створюють небезпеку для приватності та свободи особистості».

Керівні принципи містять такі базові принципи, серед інших:

Принцип обмеження збору

“7. Мають існувати обмеження збору персональних даних та такі дані мають отримуватись в законний та справедливий спосіб та, де це можливо, за інформування або за згодою суб'єкта даних. ”

Принцип якості даних

“8. Персональні дані мають бути відповідними меті, з якими вони використовуватимуться, та в межах, необхідних для таких цілей, мають бути відповідними, повними та актуальними ”

Принцип специфікації мети

“9. Цілі, з якими персональні дані збираються, мають бути специфіковані не пізніше, ніж час збору даних, та подальше використання має бути обмеженим виконанням цих цілей або інших, що не є несумісними з такими цілями, і визначається при кожному випадку зміни цілі. ”

Принцип обмеження використання

“10. Персональні дані не можуть бути розкриті, стати доступними або іншим чином використані для інших цілей, ніж були специфіковані у відповідності до пункту 9, крім випадків:

- a) наявності згоди суб'єкта даних, або
- b) при уповноваженні законом”

Принцип гарантій безпеки

“11. Персональні дані мають бути захищені відповідними гарантіями безпеки проти таких ризиків, як втрата чи неавторизований доступ, знищення, використання, зміна чи поширення даних.”

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

61. Заявник скаржився, що його роботодавець довільно збирав, зберігав та використовував чутливі, застарілі та несуттєві дані стосовно його психічного здоров'я в зв'язку з його заявою про підвищення, а також незаконно та несправедливо відкрили ці дані колегам заявника та суду в ході відкритого розгляду справи. Заявник посилався на статтю 8 Конвенції, яка передбачає таке:

“1. Кожен має право на повагу до свого приватного ... життя....

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.”

A. Прийнятність

62. Уряд не коментував прийнятність цієї скарги.

63. Суд доходить висновку, що ця скарга не є абсолютно необґрунтованою в сенсі пункту 3 (а) статті 35 Конвенції. Крім того, він вважає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Відповідно вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Позиції сторін

(а) Заявник

64. В своїй заяві та додаткових зауваженнях заявник стверджував, що при прийнятті на роботу до Тавриди він надав кадровому департаменту копію військового квитка для внесення його даних в реєстр військовозобов'язаних, який вівся компанією у відповідності до законодавства. Цей квиток мав посилання та пункт 5 (б) Розкладу захворювань та фізичних вад, затвердженого в 1973 році, на підставі якого в 1981 році він був визнаний непридатним для військової служби в мирний час. Текст цього пункту не був зазначений в цьому документі. Таврида діяла незаконно, отримавши в 1997 році текст цієї статті, який містив чутливі медичні дані, в військкоматі без повідомлення або згоди заявника. Вона також діяла незаконно, включаючи цю інформацію в особову справу заявника, не зважаючи на те, що її збереження було явно надмірним для цілей, для яких вона збиралась. Далі, Таврида діяла незаконно, використовуючи цю інформацію з новою метою, зокрема, для оцінки та відхилення заяви заявника про його підвищення в 1997 та 2000 роках, в світлі того, що ця інформація була застарілою та містила неадекватні деталі для визначення можливості заявника на посаді, про яку він просив. Крім того, пункт 5б Розкладу захворювань та фізичних вад був недостатньо специфікований. Він застосовувався до осіб, які страждали на дуже серйозні психотичні розлади, та тих, хто страждав від тимчасових проблем. Фактично заявник ніколи не був у психотичному стані. Робити будь-які висновки стосовно його психічного здоров'я на підставі інформації, що містилась в цій статті, означало робити неправильний висновок, що він страждає від дуже серйозних розладів. Якщо роботодавець заявника був стурбований психічним здоров'ям в контексті підвищення, він мав витребувати більш відповідну та специфічну інформацію, зокрема, шляхом направлення заявника до медичної комісії для оцінки його спроможності до підвищення. Отримавши таке направлення в 2002 році, заявник належним чином пройшов необхідну оцінку і був вірогідно включений до списку резерву, а потім підвищений до посади інженера.

65. Нарешті, заявник скаржився, що в контексті дискусії про його заяву про підвищення інформація про медичні причини його

непридатності до військової служби була передана, в порушення національних норм щодо конфіденційності медичної інформації, його співробітникам, включаючи Б., його безпосередньому керівнику, та згодом до суду в ході відкритого слухання в межах провадження, в якому він оскаржував відхилення його заяви про підвищення. Таке розкриття інформації спричинило йому моральні страждання та негативно вплинуло на його стосунки з колегами.

(б) Уряд

66. Уряд вважав, що оскаржувана поведінка роботодавця заявника не становить втручання в його права, гарантовані статтею 8.

67. Перш за все, інформація стосовно підстав непридатності заявника до військової служби не була конфіденційною. Зокрема, Розклад захворювань та фізичних вад був опублікований та публічно доступний. Відповідно до застосовного законодавства, зокрема, статті 34 Закону про військову службу та Інструкції про ведення реєстру військовозобов'язаних №165, роботодавець заявника був зобов'язаний копіювати інформацію стосовно підстав його непридатності, яка містилась в його військовому квитку, в його особову справу для зберігання в стандартизованій системі документів. Факт того, що інформація, внесена початково, не мала конкретного тексту пункту 5б, було несуттєвим в цьому контексті, оскільки Розклад захворювань та фізичних вад є доступним для громадськості. При контактуванні з військкоматом в 1997 році Таврида лише підтвердила інформацію, яка була надана самим заявником, а не отримувала додаткову інформацію. З точки зору Уряду, ця ситуація є фактично порівняною з тою, яка була проаналізована Судом в справі *N.F. проти Італії* (№37119/97, ECHR 2001-IX). Зокрема, в цій справі Суд дійшов висновку, що скарга заявника стосовно відкриття пресою його участі в ложі Вільних масонів не вплинула на його права за статтею 8, оскільки реєстр учасників ложі в будь-якому випадку був публічним.

68. Уряд також вважав, що оскаржувана інформація була доступною тільки кадровому департаменту роботодавця заявника та його директору, який мав на це право відповідно до застосовного законодавства. Що стосується подальшого розповсюдження, з його точки зору, виходячи з висновків національних судів, відповідні факти не були підтверджені.

69. Додатково Уряд також посилався на положення статей 2 та 153 Кодексу законів про працю, які визначають права роботодавця зберігати трудову обстановку та здорове трудове оточення та відповідні обов'язки їх робітників забезпечувати їх.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи

70. Суд неодноразово зауважував, що систематичне зберігання та використання інформації, що стосується приватного життя особи, державною владою становить важливі наслідки для інтересів, захищених статтею 8 Конвенції, і є втручанням у відповідні права (див, зокрема, *Rotaru проти Румунії* [GC], по. 28341/95, § 46, ECHR 2000-V; and *S. and Marper проти Сполученого Королівства* [GC], №№30562/04 та 30566/04, § 67, ECHR2008). Це тим більше вірно, коли це стосується далекого минулого особи (див. *Rotaru*, вказана вище, § 43, та *М.М. проти Сполученого Королівства*, №24029/07, § 187, 13 листопада 2012) або коли обробка стосується дуже інтимних або чутливих категорій інформації, особливо інформації стосовно фізичного або психічного здоров'я конкретної людини (див., зокрема, *Z. проти Фінляндії*, 25 лютого 1997, §95, Reports of Judgments and Decisions 1997-I; *I. проти Фінляндії*, № 20511/03, § 40, 17 липня 2008; *P. and S. проти Польщі*, №57375/08, §128, 30 жовтня 2012; *L.H. проти Латвії*, № 52019/07, §56, 29 квітня 2014; та *У.У. проти Російської Федерації*, №40378/06, § 38, 23 лютого 2016).

71. Далі Суд повторює, що втручання порушує статтю 8, якщо воно не «встановлено законом», не переслідує одну чи більше легітимну мету, передбачену в параграфі 2, та, крім того, не є «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення цих цілей (див., крім інших, *P. and S. проти Польщі*, вказана вище, § 94, та *M.N. and Others проти Сан-Марино*, № 28005/12, §71, 7 липня 2015). Суд повторює зі своєї усталеної практики, що слова «у відповідності до закону» вимагає додаткових заходів не тільки мати підстави в національному законодавстві, але й це законодавство має бути сумісним із верховенством права, тобто бути доступним, передбачуваним, а також мають бути необхідні процедурні гарантії, які надаватимуть адекватний правовий захист проти свавільного застосування відповідного правового положення (див. , серед інших, *S. and Marper*, вказана вище, §95, та *M.N. and Others*, вказана вище, §72).

72. Завдання пояснення та тлумачення положень національного закону належить в основному національним судовим органам. Для захисту особи від свавілля недостатньо встановити формальну можливість ініціювати змагальний процес для оскарження застосування правового положення в його або її справі. Національні суди мають взяти на себе ґрунтовний аналіз дій органів влади, які впливають на права згідно з Конвенцією, для того, щоб відповідати вимозі законності (див. *У.У.*, вказана вище, §50).

73. Крім того, щоб бути законним, втручання має переслідувати законну мету та бути «необхідним у демократичному суспільстві».

При визначенні того, чи є застосовані заходи «необхідними в демократичному суспільстві», Суд має з'ясувати в світлі справи в цілому, чи є аргументи, надані для їх виправдання, відповідними та достатніми та чи заходи були пропорційними легітимним цілям (див., наприклад, *Peck проти Сполученого Королівства*, № 44647/98, §76, ECHR 2003-I). По відношенню до останнього Суд зауважує, вважаючи особливо важливим захист персональних даних для ефективної реалізації права особи на повагу приватного життя, що межі розсуду держави щодо створення їх відповідної законодавчої та адміністративної системи в цій сфері, є достатньо обмежені (див., зокрема, *Peck*, вказана вище, §§77-78; та *S. and Marper*, вказана вище, §§102-103). В цьому зв'язку питання «необхідності втручання» може перетинатись з питанням якості передбачених в національному законі держави – відповідача процедурних гарантій, які вимагаються (*S. and Marper*, вказана вище, § 99, та *Avilkina and Others*, вказана вище, § 37).

74. На сьогоднішній день був досягнутий певний рівень консенсусу на міжнародному рівні та, зокрема, між державами – членами Ради Європи стосовно фундаментальних принципів захисту даних та пов'язаних базових процедурних гарантій, які мають бути включені в національну правову систему для того, щоб виправдати необхідність будь-якого втручання. Ці принципи були сформульовані в багатьох договорах та інших правових документах, включаючи Конвенцію Ради Європи про захист персональних даних № 108 та інших документах (див. параграфи 53-60 вище). Суд раніше посилався на відповідні міжнародні інструменти, частіше за все на Конвенцію про захист персональних даних, при оцінці обробки персональних даних та практик захисту в індивідуальних справах, поданих за статтею 8 Конвенції. Зокрема, з посиланням на цю Конвенцію Суд встановив, що національне законодавство держав-членів має окремо забезпечити, що персональні дані, про які іде мова, є відповідними і не надмірними по відношенню до мети, з якою вони були зібрані чи збережені; що вони зберігаються у формі, яка дозволяє ідентифікацію суб'єкта даних не довше, ніж це вимагається для цілей, з якими дані збережені, і що збережені дані ефективно захищені від неналежного використання та зловживань (див. серед інших *Gardel проти Франції*, №16428/05, § 62, ECHR 2009). У відповідності до міжнародно визнаних принципів захисту персональних даних Суд заявляв, що було б суттєвим для застосовного закону передбачати чіткі, детальні правила, що регулюватимуть об'єм та порядок застосування відповідних заходів, а також мінімальні гарантії, зокрема, стосовно тривалості, зберігання, використання, доступу третіх осіб, процедур збереження цілісності та конфіденційності даних та процедур їх знищення, тобто встановлення достатніх гарантій від ризику зловживань та свавілля на кожній стадії їх обробки (див, зокрема, *S. and Marper*, вказана вище, § 99 та

відповідні посилання, та *М.М. проти Сполученого Королівства*, вказана вище, § 195). Існують різні визначальні етапи, на яких можуть виникати питання захисту персональних даних за статтею 8 Конвенції, в тому числі під час збирання, зберігання, використання та передача даних. На кожному етапі необхідно запровадити належні та адекватні гарантії, що відображають принципи, розроблені у відповідних інструментах із захисту персональних даних, для того, щоб виправдати необхідність втручання за статтею 8 (див. *М.М. проти Сполученого Королівства*, вказана вище).

(б) Застосування цих принципів у цій справі

(i) Застосовність статті 8

75. Суд зауважує, що інформація, що розглядається в цій справі, стосується того, що в 1981 році стан заявника був визнаний таким, що пов'язаний із розладом психічного здоров'я. Суд погоджується, що така інформація по своїй суті становить дуже чутливі персональні дані, незалежно від того, чи був зазначений конкретний медичний діагноз. Збирання, зберігання, розкриття або інші види обробки такої інформації підпадають під дію статті 8.

(ii) Чи було втручання

76. Далі Суд зауважує, що на час подій, що стали підставою для цієї заяви, як вбачається з матеріалів справи, Таврида була українською державною компанією. Він далі зауважує, що відповідно до чинного законодавства компанія була зобов'язана вести реєстр військовозобов'язаних працівників і в межах виконання цього обов'язку нею були отримані дані відносно непридатності заявника до військової служби. В світлі вищенаведеного Суд погоджується, що скарга заявника має бути оцінена як втручання публічної влади в реалізацію заявником його права на повагу до приватного життя. (див. , зокрема, *Copland проти Сполученого Королівства*, № 62617/00, § 39, ECHR 2007-I; *Avilkina and others*, вказана вище, § 31 та, *mutatis mutandis*, *Vukota-Bojić проти Швейцарії*, № 61838/10, § 47, 18 жовтня 2016).

77. Далі Суд має визначити, чи було це втручання виправданим відповідно до пункту другого статті 8.

(iii) Чи було втручання згідно із законом

78. Стосовно законності оскаржуваного втручання, як впливає із зауважень Уряду, збирання та зберігання оскаржуваних даних було здійснено на підставі статті 34 Закону про військову службу та Інструкції №165 (див. параграфи 43- 50 вище). Використання цих даних для вирішення питання про підвищення заявника ґрунтувалось,

в свою чергу, на статтях 2 та 153 Кодексу законів про працю (див. параграф 42 вище).

79. Суд зазначає, що жодне із згаданих положень не згадувалось в рішеннях національних судів. Тим не менше, в світлі доступних матеріалів, а також з огляду на зауваження Уряду Суд готовий прийняти, що збирання, зберігання та використання інформації про психічне здоров'я заявника мало підставу в національному законодавстві.

80. Що стосується якості, зокрема, передбачуваності застосованого законодавства, Суд відзначає, що тут були значні розбіжності в позиціях різних судів, які розглядали скарги заявника, стосовно сфери та значення застосованих правових актів, що мало наслідком чисельні повернення справи для перегляду (див. пп. 21-22, 24-26 та 28-29 вище). Видається, що ці розбіжності могли бути пов'язані з структурними проблемами в національному законодавстві. Примітно, що в своєму рішенні в 1997 році в справі Устименка Конституційний Суд в загальному охарактеризував національну систему захисту даних про психічне здоров'я як таку, що має «погано визначені, суперечливі положення та пробіли» та не повністю відповідає міжнародним зобов'язанням України (див. параграф 41 вище).

81. В той же час від Суду не вимагається оцінити якість застосованої системи захисту персональних даних абстрактно, скоріше він має бути обмеженим, наскільки це можливо, аналізом конкретних наслідків застосування таких положень в справі, що розглядається (див. *Zehentner проти Австрії*, №20082/02, § 60, 16 липня 2009). З цієї точки зору він вважає, що питання якості застосованого законодавства в справі заявника тісно пов'язано з більш широким питанням – чи було оскаржуване втручання необхідним у демократичному суспільстві (див. *S. and Marper*, вказана вище, §99, та *Avilkina and Others*, вказана вище, § 37). Відповідно, Суд розгляне це питання в зазначеному контексті нижче.

(iv) Чи переслідувало втручання легітимну мету

82. Суд зауважує, що Уряд не коментував цілі оскаржуваного втручання. Базуючись на наявних матеріалах, Суд погоджується, що оскаржувані заходи можуть переслідувати низку цілей, зокрема, захист національної безпеки, громадського порядку, здоров'я та прав інших, зокрема, співробітників заявника.

(v) Чи було втручання необхідним

83. Суд відзначає, що на час подій, які стали підставою для цієї заяви, Україна не була стороною Конвенції про захист персональних даних або будь-якого іншого відповідного документу. Тим не менше, в цей час національне законодавство містило декілька гарантій, схожих

на ті, що містилися в цьому правовому документі. Відповідні положення можна було знайти, наприклад, в Законі про інформацію 1992 року (див. параграф 38 вище) та різних актах, що стосуються конфіденційності медичної інформації (див. параграфи 39-40 вище). Тим не менше, видається, що ці гарантії залишались скоріше недієвими в справі заявника, як стосовно обробки персональних даних роботодавцем, так і протягом перевірки його відповідних скарг національними судами.

(а) Стосовно права збирати та зберігати персональні дані заявника

84. Перш за все, оскільки заявник скаржиться, що влітку 1997 року його роботодавець зібрав без належного обґрунтування та зберігав в його особовій справі дані, які були надмірними для цілей виконання обов'язку ведення реєстру військовозобов'язаних, Суд вказує, що оскаржуваний акт збирання (інформації) відбувся до набуття чинності Конвенцією для України (11 вересня 1997 року). Відповідно, це питання знаходиться поза часовою компетенцією Суду. В той же час оскільки скарга заявника стосується, по суті, не тільки початкового акту, але більш широко факту того, що відповідна інформація була включена та зберігалась в його особовій справі, Суд погоджується, що є поноважним розглядати суть питання щодо зберігання (див. *Rotaru*, вказана вище, § 46).

85. В зв'язку із цим Суд зазначає, що інформація, додана до особової справи заявника в 1997 році, становила лише текст пункту 5 б Розкладу захворювань та фізичних вад 1973 року. Посилання на цей пункт вже раніше було в особовій справі заявника, оскільки це положення визначало причину непридатності заявника до військової служби в мирний час. Посилання на підстави визнання непридатним для військової служби було стандартним і обов'язковим для ведення реєстру військовозобов'язаних, як передбачено для будь-якого роботодавця відповідно до Інструкції №165. Наскільки Суд поінформований, згаданий Розклад був публічним документом. Відповідно, текст згаданого Розкладу був доступний громадськості в будь-який момент часу, а факт, що роботодавець заявника отримав цю інформацію від військкомату влітку 1997 року, мав другорядну важливість. Це означає, що скоріше роботодавець заявника володів інформацією стосовно причин його непридатності до військової служби в результаті встановленої загальної застосовної системи, аніж в результаті індивідуальної поведінки роботодавця, проти чого виступав заявник.

86. Суд далі зазначає, що вищенаведена законодавча система мала в результаті квазі-автоматичне повноваження будь-якого роботодавця, публічного чи приватного, отримувати та зберігати чутливі дані, що стосуються здоров'я, відносно кожного працівника, визнаного

непридатним до військової служби з медичних підстав. Суд зауважує, що він не підмінятиме собою національні органи влади у вирішенні питання щодо способу ведення реєстру військовозобов'язаних. Тим не менше, Суд повторює, що основний принцип захисту персональних даних вимагає, щоб отримання даних було пропорційним по відношенню до цілі збору, та має передбачати обмежений період для зберігання (див. *S. and Marper*, вказана вище, §107). Відповідно до цього Суд вважає, що делегування кожному роботодавцю публічної функції, яка включає в себе зберігання чутливих даних, що стосуються стану здоров'я, стосовно їх співробітників може бути виправдана за статтею 8 тільки у випадку, якщо таке зберігання супроводжується особливо суворими процедурними гарантіями для забезпечення того, що такі дані будуть зберігатись строго конфіденційно, не будуть використані для будь-якої іншої мети, крім тієї, з якою вони були зібрані, та будуть постійно оновлюватись (див., *mutatis mutandis*, *I. проти Фінляндії*, вказана вище, § 37, та *mutatis mutandis*, *Gardel*, вказана вище, §§ 69-70).

87. Здається, Інструкція №165 містить деякі відповідні гарантії, зокрема, вимога, згідно якої реєстр військовозобов'язаних має розглядатися як таємний документ та що дані, що утримуються в ньому, мають бути регулярно синхронізовані з тим, що зберігається в військкоматі (див. параграфи 48 та 50 вище). В той же час, не зважаючи на ці вимоги, роботодавець заявника зберігав інформацію, датовану 1981 роком, та використав її для вирішення в 1997 та 2000 роках заяви заявника про підвищення, вважаючи допустимим розголошення цієї інформації третім особам в цьому контексті.

88. Судові органи дійшли висновку, що така практика не суперечила положенням статті 32 Конституції та численним іншим правовим актам, на які заявник посилався в цивільних провадженнях. Не відповідаючи прямо на аргументи заявника стосовно конфіденційності оскаржуваних даних, вони переконливо заявили, що поведінка роботодавця була законною, оскільки оскаржувана інформація була одного разу законно отримана, і були відсутні ознаки недобросовісності в обговоренні та використанні її в контексті вирішення питання стосовно підвищення заявника.

89. Це означає, що застосовне законодавство, як воно було розтлумачено та застосовано національними судами в цій справі, дозволяло зберігання даних стосовно здоров'я заявника протягом тривалого часу та дозволяло її оприлюднення та використання для цілей, які не відповідали початковій меті їх збору. Суд доходить висновку, що таке широке повноваження становить непропорційне втручання в право заявника на повагу до його приватного життя. Це не може бути визнаним необхідним у демократичному суспільстві (див. також *Avilkina and Others*, вказана вище, §§51-54 та *S. and Marper*, вказана вище, §125).

(β) Стосовно відкриття даних заявника третім особам та використання їх для вирішення питання про підвищення

90. Стосовно подальших скарг заявника стосовно захисту персональних даних, а саме що його персональні дані були незаконно оприлюдненні третім особам та використані для вирішення питання про його підвищення, Суд зауважує, що ці скарги тісно пов'язані з скаргою відносно зберігання цих даних без необхідних гарантій.

91. Суд визнає, що роботодавці можуть мати легітимний інтерес в інформації стосовно психічного і фізичного здоров'я їх співробітників, зокрема, в контексті призначення їх на конкретну роботу, пов'язану із специфічними навичками, відповідальністю чи компетенцією. Тим не менше, він підкреслює ще раз, що збирання та обробка відповідної інформації мають бути законними та досягати справедливого балансу між інтересами роботодавця та інтересами конфіденційності кандидатів на певні посади.

92. В зв'язку із цим Суд бере до уваги аргументи заявника про те, що дані, які походили з 1981 року і були використані для вирішення питання про його підвищення (в 1997 та 2000 роках), були достатньо застарілими. На додаток до цього, оскільки вони не вказували на конкретний характер медичного стану заявника, діагностованого на той час, їх було недостатньо для цілей вирішення, чи може бути йому доручена вказана посада. Має бути враховано, що в 2002 році заявник був направлений його роботодавцем на медичний огляд з метою визначення його придатності для посади, яку він хотів зайняти. Отримавши позитивний висновок, він був внесений до резерву та з часом підвищений (див. параграфи 17-18 вище). Суду не було надано будь-яких причин, чому цей висновок для визначення медичної придатності заявника не міг бути використаний раніше.

93. Суд далі зауважує, що заявник висував аргументи, що обговорювались в пункті 92 вище, перед національними судами, посилаючись на численні правові акти. Тим часом остаточні рішення, прийняті національними судами, не містили відповіді на ці аргументи натомість суди посилались на дискрецію керівництва в питаннях персоналу та нездатність заявника довести, що роботодавець діяв недобросовісно. Вони також зазначили, що він не встановив точної ролі окремих посадових осіб у розкритті даних стосовно психічного здоров'я. З тексту цих рішень не вбачається, що національні суди аналізували, чи встановлено справедливий баланс між інтересами роботодавця та інтересами конфіденційності інформації про заявника використання оскаржуваних даних роботодавцем заявника для вирішення, в межах його дискреції, підвищити заявника чи відмовити в запиті про підвищення. Це саме застосовується і стосовно скарг заявника про відкриття його даних іншим співробітникам в контексті процедури прийняття рішення та оприлюднення їх в суді в ході

публічного розгляду (в порівнянні з *Panteleyenko проти України*, №11901/02, §§ 57-61, 29 червня 2006). Суть скарг заявника, відповідно, була виключена з предмету судового аналізу. Судові органи не надали відповідні та достатні аргументи для виправдання необхідності оскаржуваного втручання.

94. З огляду на міркування, наведені в параграфах 92 та 93 вище, Суд доходить висновку, що використання оскаржуваних даних для рішення щодо просування заявника на роботі та необмежене оприлюднення третім особам в цьому контексті не було необхідним в демократичному суспільстві.

(vi) Загальний висновок

95. З огляду на висновки Суду, наведені в параграфах 89 та 94 вище, Суд доходить висновку, що в цій справі було порушено статтю 8 у зв'язку із збереженням та оприлюдненням даних про психічне здоров'я заявника, а також в зв'язку із їх використанням для вирішення питання щодо заяви заявника про підвищення.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ В ЧАСТИНІ НЕДОСТАТНЬОГО ОБГРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИМИ СУДАМИ

96. Заявник також скаржився, що національні суди не відповіли на принципові аргументи, які він навів у своїй скарзі в провадженні стосовно захисту персональних даних проти його роботодавця. Він посилався на статтю 6 Конвенції, яка у відповідній частині проголошує таке:

“1. Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи судом, ... який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...”

A. Прийнятність

97. Уряд не коментував прийнятність цієї скарги.

98. Суд зауважує, що ця скарга тісно пов'язана з тою, що була проаналізована відповідно до статті 8 вище. Вона не є абсолютно необґрунтованою в сенсі параграфу 3 (а) статті 35 Конвенції та не є неприйнятною з інших причин. Відповідно, вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

99. Заявник не надав окремих коментарів стосовно цієї скарги після комунікації справи.

100. Уряд заявив, що в цій справі не було порушення статті 6. З його точки зору, ця скарга є за характером скаргою до «четвертої інстанції».

101. Суд повторює, що стаття 6 зобов'язує суди надавати обґрунтування своїм рішенням (див. зокрема, *Van de Hurk проти Нідерландів*, 19 квітня 1994, § 61, Series A no.288). Хоча це зобов'язання не може бути зрозумілим як таке, що вимагає детальну відповідь на кожний аргумент, принцип справедливості, передбачений статтею 6, може бути порушений, якщо національні суди ігноруватимуть специфічні, суттєві та важливі зауваження сторони (див., наприклад, *Pronina проти України*, № 63566/00, § 25, 18 липня 2006, та *Siredzhuk проти України*, № 16901/03, § 63, 21 січня 2016).

102. В параграфах 88 та 93 вище Суд зазначив, що національні судові органи не відповіли на суттєві та важливі аргументи заявника з посиланням на статтю 32 Конституції та інші численні нормативні акти. Це, становило один з елементів, на підставі яких Суд дійшов до висновку про порушення статті 8, це також становить порушення статті 6.

103. Відповідно, в цій справі було порушено статтю 6 в зв'язку з не наданням національними судами відповідного обґрунтування для відхилення скарг заявника в провадженні щодо захисту персональних даних проти його роботодавця.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ З ТОЧКИ ЗОРУ ТРИВАЛОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ

104. На останок заявник з посиланням на статтю 6 Конвенції скаржився, що провадження щодо захисту персональних даних проти Тавриди, яке тривало з жовтня 2000 року до травня 2006 року, було надмірно тривалим.

105. Суд вважає, що цей період, який тривав менше 6 років для трьох інстанцій, не був таким, щоб порушити питання за зазначеним положенням.

106. Ця скарга має бути визнана неприйнятною як абсолютно необґрунтована відповідно до пункту 3(а) та пункту 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

107. Стаття 41 Конвенції передбачає:

“ Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.”

А. Шкода

108. Заявник вимагав 100 000 Євро в якості відшкодування моральної шкоди.

109. Уряд заявив, що ця вимога є надмірною та необґрунтованою.

110. Суд погоджується, що заявник зазнав страждань та виснаження з огляду на факти, які призвели до висновку про порушення в цій справі, що не можуть бути виправлені шляхом констатації порушень. В той же час вимога є надмірною. Вирішуючи на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 6 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

111. Заявник не заявив жодних вимог з цього приводу. Відповідно, Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

112. Суд вважає за доцільне призначити пеню, виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Визнає* скаргу за статтею 8 та скаргу за статтею 6 стосовно відсутності відповіді з боку національних судів на суттєві аргументи заявника прийнятними, а інші скарги неприйнятними;
2. *Постановляє*, що в цій справі було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що в цій справі було порушено статтю 6 Конвенції;
4. *Постановляє*
 - (а) що держава – відповідач має сплатити заявнику протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуде статусу остаточного відповідно до частини другої статті 44 Конвенції, 6 000 євро (шість тисяч євро), які мають бути конвертовані в валюту держави-відповідача

за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто з цієї суми;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти;

5. *Відхиляє* решту скарг заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 26 січня 2017 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду

Мілан Блажко
Заступник Секретаря

Ангеліка Ньюсбергер
Голова

Відповідно до пункту 2 статті 45 Конвенції та пункту 2 Правила 74 Регламенту Суду окрема думка суддів Олері та Мітса додана до цього рішення.

A.N.
M.B.

СПІЛЬНА ОКРЕМА ДУМКА СУДДІВ ОЛЕРІ ТА МІТСА

1. Ми погоджуємося з встановленням порушення статті 8 Конвенції в цій справі.

2. Роботодавець заявника, державна компанія, зберігала дані стосовно його психічного здоров'я, як це було передбачено відповідно до національного законодавства¹, та свавільно використала та поширила ці дані, розглядаючи питання про підвищення. Таке втручання в право на приватність порушує статтю 8, навіть якщо воно «згідно із законом», переслідує одну або більше легітимних цілей та є «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення однієї з цих цілей^{1,2}.

3. Хоча більшість наших колег базувала своє рішення щодо порушення на відсутності необхідності для втручання (див. пункти 83-94 рішення Палати), ми не бачимо, за обставин цієї справи, те, що привносить провадження з аналізу такої необхідності. В рішенні Палати тільки коротко проаналізовано вимоги стосовно законності (див. параграфи 78-81), хоча й чітко наголошуючи на наявності різних позицій національних судів щодо меж та змісту національного законодавства щодо захисту персональних даних. Далі Палата перейшла до аналізу необхідності, яка в більшій мірі стосується законності (див. зокрема, пункти 81 та 86), ледь, якщо взагалі, торкаючись питання, що має входити до належного аналізу законності.

4. З нашої точки зору рішення, рішення мало сконцентруватись на аналізі законності втручання та, у цьому зв'язку, на відсутності передбачуваності та якості національного законодавства в сенсі встановленої практики Суду. Після того, як було б розглянуто суть правової проблеми, висвітленої в заяві заявника, не було потреби продовжувати далі.

5. Відповідно до встановленої практики Суду вираз «у відповідності до закону» в частині другій статті 8 Конвенції вимагає не тільки щоб застосовані заходи мали підставу в національному законодавстві, але також відсилає до якості закону як такого, який має бути адекватно доступний та передбачуваний щодо його наслідків.³ Закон є

¹ Див, зокрема, статтю 34 Закону про військову службу, описану нижче.

² See *M.N. and Others v. Сан-Марино*, №28005/12, § 71, 7 липня 2015; та *Atann v. Швейцарії* [ВП], №27798/95, § 71, 16 лютого 2000.

³ Див., наприклад, в специфічному контексті статті 8 справи в сфері захисту даних, *S. and Marper проти Сполученого Королівства* [ВП], №№30562/04 та 30566/04, § 95, 4 грудня 2008 (утримання відбитків пальців та інформації ДНК в справах, коли обвинувачений в кримінальному провадженні був виправданий або звільнений); *M.N. and Others проти Сам-Марино*, вказана вище, § 72 (інформація, отримана з банківських документів, копіювалась та зберігалась без відповідних гарантій); *Malone проти Сполученого Королівства*, 2 серпня 1984, §§ 66-68, Series A no. 82 (перехоплення комунікацій та “вимірювання” телефонів поліцією або за її дорученням); *Rotaru проти Румунії* [ВП], №28341/95, § 55, ECHR 2000-V (збір, запис

передбачуванім, якщо він сформульований з достатньою точністю, щоб будь-яка особа – при необхідності із відповідною порадою – могла регулювати свою поведінку⁴. Для того, щоб національне законодавство відповідало цим вимогам, воно має передбачати відповідний юридичний захист проти свавілля та, відповідно, із достатньою чіткістю передбачати обсяг дискреційних повноважень, наданих компетентним органам, та спосіб їх здійснення.⁵ Рівень чіткості, що вимагається від національного законодавства, - який не може передбачати кожен випадковий - значною мірою залежить від змісту відповідного законодавства, сфери, яку воно регулює, та кількості та статусу тих, до кого воно має застосовуватись⁶. Більше того, не є достатнім встановити формальну можливість розпочати судову процедуру для оскарження правового положення. Національні суди мають проводити змістовний аналіз дій влади, які стосуються прав, гарантованих Конвенцією, для того, щоб відповідати вимогам законності⁷.

6. Як зазначено в матеріалах справи, оскаржувані дані містились в довідці стосовно непридатності заявника до військової служби відповідно до пункту 5б Розкладу захворювань та фізичних вад, 1973 року. Кадровий департамент та керівництво державної компанії, в якій працював заявник, могли збирати та зберігати такі дані на підставі статті 34 Закону про військову службу та Інструкції №165. Використання цих даних в контексті вирішення питання про підвищення заявника ґрунтувалось на зобов'язаннях роботодавця відповідно до статей 2 та 135 Трудового кодексу щодо здоров'я та безпеки. Таким чином, зрозуміло, що збирання та використання даних мало правову підставу в національному законодавстві.

7. Відповідно до статті 34 Закону про військову службу⁸ публічні та приватні підприємства, які наймали працівників, які мали

та архівація в таємних файлах інформації, що стосується національної безпеки, без встановлення лімітів виконання цього права, яке залежало від розсуду органів влади); та *Amann*, вказана вище, § 56 (перехоплення телефонних дзвінків заявнику, які стосувались бізнесу, розслідування проти заявника, яке базувалось на цих дзвінках, та створення карточки заявника в національній базі даних щодо безпеки).

⁴See також *Silver and Others проти Сполученого Королівства*, №№ 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, § 88, 25 березня 1983.

⁵ Див. *supra* зноски 2.

⁶Див. *Delfi AS проти Естонії* [ВП], №64569/09, §§ 120-121, 16 червня 2015, з подальшими посиланнями; *S. and Marper проти Сполученого Королівства*, вказана вище, § 96, та *Hasan and Chaush проти Болгарії* [ВП], №30985/96, § 84, ECHR 2000-XI.

⁷*Y.Y. v. Russia*, №40378/06, § 50, 23 лютого 2016; *Kryvitska and Kryvitskyi проти України*, №30856/03, § 43, 2 грудня 2010; та *C.G. and Others проти Болгарії*, №1365/07, §§ 42-49, 24 квітня 2008.

⁸Перед внесенням змін в 1999 році ці обов'язки були передбачені статтею 35 Закону про військову службу (див. § 43 рішення Палати).

військовий обов'язок, були зобов'язані вести записи, які містили детальні персональні дані таких працівників. Однак, ця стаття закону визначає мету та компетенцію відповідних підприємств у дуже загальний спосіб⁹. Інструкція № 165 деталізує мету та зміст реєстру військовозобов'язаних, а також обов'язки роботодавця. Тим не менше, хоча відповідно до статті 19 Закону було встановлено, що дані мають зберігатись відповідно до процедури, встановленої для документів з обмеженим доступом, вони були публічними та загальнодоступними. Додатково, положення Інструкції №165 не передбачали право бути поінформованим про обробку даних щодо стану здоров'я або правовий обов'язок проводити обробку таких даних при наявності згоди суб'єкта даних.¹⁰ Що ж стосується положень Закону про інформацію 1992 року, то вони теж були доволі розпливчасті, встановлюючи, наприклад, що зберігання даних «не має перевищувати період, необхідний для цілей, встановлених законом». Щонайменше з наявної інформації складно, якщо взагалі можливо, побачити, як різноманітні загальні та специфічні положення, що стосуються захисту даних, взаємодіють один з одним, а також з Законом про інформацію, який містить численні виключення з його захисних положень - «у випадках, передбачених законом».

8. Варто відзначити, що стосується обробки персональних даних в Україні, Конституційний Суд України в рішенні 1997 року зазначив, що застосовне законодавство стосовно обробки інформації містить «нечітко визначені, колізійні положення і прогалини, що негативно впливає на забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина» та що «вітчизняним законодавством не повністю визначено відповідні процедури щодо психічного стану осіб»¹¹.

9. Практика Суду встановлює, що природа даних, що стосуються здоров'я, вимагає не використовувати їх з будь-якою іншою метою, ніж та, що передбачена в законі.¹² Як було зазначено раніше, стаття 34 Закону про військову службу та Інструкція № 165 зобов'язували роботодавців, публічних та приватних, зберігати стандартизовані посилання на реєстр військовозобов'язаних стосовно кожного працівника, який є військовозобов'язаним. Мета полягає в тому, щоб забезпечити дотримання працівниками своїх військових обов'язків, як зазначено в пункті 10 Інструкції № 165, а не аналізувати подальшу можливість просування на невійськовій роботі протягом

⁹Див. у цьому зв'язку *L.H. проти Латвії*, №52019/07, § 52, 29 квітня 2014.

¹⁰ Див. *ibid.*, § 53 та *Z. Проти Фінляндії*, № 22009/93, § 101, 25 лютого 1997, яка посилається на *W. проти Сполученого Королівства*, 8 липня 1987, § 64, Series A no. 121.

¹¹ Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року в справі К.Г. Устименко, справа №18/203-97. Див. подальші посилання в §§ 25, 41 та 80 рішення Палати.

¹²*Gardel проти Франції*, №16428/05, §§ 69-70, 17 грудня 2009.

невизначеного та/чи необмеженого часу. Тим не менше, як було визначено в рішенні Палати при подальшому аналізі необхідності втручання, розпливчато врегульований доступ до чутливих персональних даних та їх використання в цій справі стало результатом загальної структури законодавства та призвело до квазі-автоматичного повноваження роботодавців, публічних та приватних, отримувати та в подальшому зберігати дані, що стосуються здоров'я (див. §§ 85 – 86 рішення).

10. Інші положення Інструкції №165 встановлюють, що роботодавці мають обов'язок регулярно синхронізувати записи з тими, що містяться у військкоматах, а громадяни мають обов'язок інформувати компетентні органи про будь-які зміни в їхньому стані здоров'я. Роботодавець заявника мав доступ та використовував застарілу інформацію без будь-якої попередньої оцінки того, чи були ці дані «потенційно вирішальними», «відповідними» чи «важливими» для вирішення питання про підвищення заявника.¹³ Заявник безліч разів повторював під час національних проваджень, що дані, про які йдеться, були і застарілими, і неточними. Тому видається, що оскаржувана законодавча база не передбачала процедур, які б адекватно регулювали використання та знищення конфіденційних даних.¹⁴

11. Крім того, рішення національних судів передбачали відкриття та використання даних з метою, яка не відповідала тій, з якою вони були зібрані. Статті 2 та 153 Трудового кодексу надає роботодавцю широку дискрецію стосовно використання та відкриття даних, які стосуються здоров'я, на підставі того, що працівники мають право на та роботодавці мають створити здорове та безпечне робоче середовище. Таким чином, широка дискреція, надана роботодавцю, не могла без відповідних гарантій захищати чутливі дані від їх поширення третім особам, таких, як колеги заявника.¹⁵

12. В світлі цих роздумів ми погоджуємось, що застосовні українські норми, які дозволяли, і навіть зобов'язували, роботодавців володіти інформацією стосовно підстав непридатності працівників до військової служби, не були сформульовані із необхідною точністю стосовно збереження, розкриття та використання даних, пов'язаних із здоров'ям, що призвело до відсутності передбачуваності. Ці правила

¹³*L.H. проти Латвії*, вказана вище, § 58; *M.S. проти Швеції*, №20837/92, §§ 38, 42 та 43, 27 серпня 1997; та *L.L. проти Франції*, №7508/02, § 46, ECHR 2006-XI.

¹⁴*L.H. проти Латвії*, вказана вище, § 50; *S. and Marper*, вказана вище, § 99; *Kruslin проти Франції*, 24 квітня 1990, §§ 33 та 35, Series A no. 176-A; *Rotaru проти Румунії*, вказана вище, §§ 57-59; *Weber and Saravia проти Німеччини* (ухвала), №54934/00, ECHR 2006-XI; *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiev проти Болгарії*, №62540/00, §§ 75-77, 28 червня 2007; and *Liberty and Others проти Сполученого Королівства*, №58243/00, §§ 62-63, 1 липня 2008.

¹⁵*L.H. проти Латвії*, вказана вище, § 56.

також не описують та не встановлюють з достатньою ясністю межі дискреції компетентних органів та способ, яким чином ця дискреція має реалізовуватись. Ця (не)законність стала основою для визнання Судом порушення статті 8. Це очевидно із змісту та структури рішення як такого, в пп. 84 - 89 та в п. 91 декілька разів є чітке посилення на відсутність якості та передбачуваності національного законодавства.

13. Ми не пропонуємо, що Палата не мала здійснювати аналіз необхідності, розглядаючи недоліки якості застосовного закону в цьому аспекті. Це є те, що Суд робив раніше в справах стосовно статті 8.¹⁶ Крім того, оскільки національне законодавство стосовно захисту даних в Україні було змінено з того моменту, як заявник подав свою скаргу, концентрація уваги на законності призвела б до постановлення суто історичного рішення про порушення статті 8 без демонстрації будь-якого напрямку для національних органів та судів стосовно того, як в майбутньому бути у відповідності із принципами пропорційності в аналогічних справах, які можуть з'явитись відповідно до нового, зміненого законодавства.

14. Інакше кажучи, плин часу не може змінювати ідентифікацію Судом місця, в якому знаходиться суть юридичної проблеми в будь-якій конкретній справі. Крім того, суттєві зміни в національному законодавстві України щодо захисту даних є ще одним підтвердженням, якщо це дійсно вимагалось, проблеми законності в той час. Як зазначалось раніше, Суд часто визнавав, що національне законодавство може бути сформульовано нечітко і що його тлумачення та застосування є питанням практики. Це визначальна роль національних судів розвіювати сумніви щодо тлумачення і те, в чому були труднощі в цій справі, що зрозуміло з суперечки між Центральним районним судом, Апеляційним судом та Верховним Судом.¹⁷ Ці суди самі висвітлили проблеми в застосовному національному законодавстві, як й Конституційний Суд в справі Устименка, згаданої вище.

15. Інша причина для концентрування на центральній проблемі законності в таких справах – хоча й суто прагматична – потреба для Суду, коли це можливо, самому діяти з певною економією при виборі методології. Він вдається до такої економії в інших випадках, коли постановляв, що після аналізу основних правових питань, порушених в заяві, він не вбачає потреби в обставинах конкретної справи окремо вирішувати інші скарги.¹⁸ Маючи 75 250 заяв, які знаходяться на

¹⁶ Див, наприклад, *S. and Marper*, вказана вище, § 99; та *Avilkina and Others проти Росії*, №1585/09, § 37, 6 червня 2013, та навпаки, наприклад, *М.М. проти Сполученого Королівства*, № 24029/07, § 207, 13 листопада 2012.

¹⁷ Див. *Delfi AS проти Естонії*, вказана вище, §§ 121-122; та *Kudrevičius and Others проти Литви* [ВП], № 37553/05, 110, 15 жовтня 2015.

¹⁸ Див. *Centre for Legal Resources on Behalf of Valentin Câmpeanu проти Румунії* [ВП], № 47848/08, § 156, 17 липня 2014, з подальшими посиланнями.

розгляді Суду, широке застосування “*Câtreanu* технології”, коли це можливо, видається буде на користь заявникам в середньо- та довгостроковій перспективі. В цій справі Палата не тільки не сконцентрувалась на центральній проблемі законності з точки зору статті 8 Конвенції, але й розглянула порушення статті 6 Конвенції стосовно відсутності адекватних відповідей з боку національних судів на скарги заявника, що не було необхідним з нашої точки зору (див. §§ 96-103 та 93 Рішення Палати). Один з аспектів, який розглядався в контексті необхідності за статтею 8, став центральним та єдиним аспектом аналізу за статтею 6, не зважаючи на те, що неадекватність обґрунтування національних судів була, в будь-якому випадку, пов’язана з проблемами в національному законодавстві, на якому Суд мав сконцентруватись в першу чергу. Визначення двох окремих порушень, які впливають з однієї проблеми не було необхідним, з нашої точки зору.
